

'n Vurk in die pad.

André P. Brink. 2009. Kaapstad: Human & Rousseau. 480 pp. ISBN: 978-0-7981-4996-9.

André P. Brink sê in sy sluitstuk, "Epiloog: 'n Brief aan Karina", van hierdie omvattende memoir die volgende: "Ek het nog altyd vasberade geweier om toe te gee aan uitgewers en vriende en vreemdelinge se versoeke oor die jare om 'n outobiografie te skryf. Ek het nog altyd ongemaklik gevoel oor die kunsmatigheid en selfgesentreerdheid van so'n onderneming." (475)

'n Paragraaf verder vertel hy goedkeurend van Günter Grass se reaksie toe eersgenoemde by hom aangehou het dat laasgenoemde sy outobiografie móét skryf. "Nooit!" was Grass se reaksie, "Dit is een ding wat ek nooit sal doen nie. Ek lieg te veel." Maar dan verander hy van plan en "begin sy wonderlike stories oorvertel". Hierdie en ander soortgelyke bekoorlike paradokse is dwarsdeur aanwesig.

Blykens hierdie slotgedeelte is die memoir "Om 'n klompie dinge te verduidelik" (480), veral vir sy vrou Karina – aan wie hy die boek opdra, maar ook vir homself, en natuurlik sy duisende, dalk miljoene lesers: sy talle boeke is immers in meer as 30 tale wêreldwyd vertaal.

Dis 'n sjarmente en ek moet bysê, begeesterde en energieke Brink wat deurgaans aan die woord is. Hy slyp met niemand byltjies nie, behalwe die ou NP-regering, onsaliger, die huidige ANC-regime en 'n paar ander mense met wie hy tereg die vloer vee. Maar die punt is: die hoofklem van die teks lê nie op die bestryding van dwaasheid, onkunde of kwaadwilligheid nie. Nee, die Brink wat op die voorgrond is, is passievol oor sy liefdes: vir mense, musiek, die letterkunde, die skilderkuns, natuurlik ook vroue; vir die eerste keer skryf hy uitvoerig oor Ingrid Jonker. Dit vorm die spilpunte van die teks. Natuurlik kom sy lewensloop ook aan die bod: sy grootwordjare op klein plattelandse dorpies, sy universiteitsdae op Potchefstroom, en veral

boeiend in Parys; sy dosentwees op Grahamstad en in Kaapstad. Tussendeur vertel hy ook van sy skrywersloopbaan: as romanskrywer en dramaturg; sy vele reise – dikwels na Parys; baie bekende mense en talle onbekendes word beskryf.

Dit alles, en nog baie meer, word keurig aangebied. Brink het hierdie teks soos 'n roman aangepak en dit lees dan ook so lekker soos van sy beste romans. Hy oorrumpel 'n mens met sy kennis, sy insigte, sy fenomenale geheue, sy vermoë om situasies en mense uit te beeld. Kortom, dis 'n meevoerende teks wat ek as een van sy beste boeke wil bestempel – indien nie sy allerbeste nie.

Die Brink-karakter wat ek in hierdie bladsye tegeekom het, is by al sy kompleksheid en briljantheid, beskeie. Hy spog byvoorbeeld nêrens met al sy prestasies nie; op 'n keer noem hy dit net dat hy agtereenvolgende jare die Hertzogprys vir drama en prosa ontvang het. Hoewel hy in 'n hoë mate in die middelpunt van die teks staan, swaai hy telkens vernuftig die fokus van homself af weg na mense en gebeure. En met die meeste mense het hy genade. Hy skryf onsentimenteel, vir my roerend oor sy pa en ma, wat onderskeidelik agt-en-tagtig en nege-en-negentig jaar oud geword het, en ook aangrypend oor sy suster, die skryfster Elsabe Steenberg, wat betreklik jonk oorlede is. Ek dink wat Brink 'n betroubare gids maak, is sy deeglike kennis van verskeie dissiplines, hy kan stories oortuigend vertel, hy weet hoe om te vermaak en 'n leser mee te sleur. In so lang boek van byna vyf honderd bladsye vol verrassings is dit seker verkeerd om sekere gedeeltes uit te sonder, maar daar is dele wat vir my voortreflik is, byvoorbeeld die studenteopstande in 1968 in Parys. Nie net word dit besonder helder geteken nie, maar dis onder meer rasend snaaks.

Ek, soos die meeste lesers en studente van die Afrikaanse letterkunde, het bewondering vir André P. Brink: vir sy intellek, sy gemaklike skryfstyl, sy gawe om stories te kan ver-

tel, sy moed en deursettingsvermoë, om priemend in te boor in dinge en nooit op te gee nie. Die afgelope vyftig jaar het hy 'n enorme invloed in die land uitgeoefen. Natuurlik is daar ook vratte in sy skryfwerk, hy is nie engel nie. Maar dis 'n boek wat eerlik aanhou gee, in oormaat gee en vir hierdie leser was dit 'n fees. Die skywer het baie om aan te bied en hy doen dit voortreflik.

P. H. Roodt

Emeritus-professor: Universiteit
van Pretoria, Pretoria